

HISTORIJSKO PODRUČJE SOKOLAC – PRAHISTORIJSKA GRADINA, SREDNJOVJEKOVNI I OSMANSKI GRAD

Stari grad Sokol izgrađen je na visokom i strmom brdu, gdje se još u prahistorijsko doba nalazila gradina, čiji su tragovi još uvijek vidljivi u neposrednoj blizini njegovih zidina. To je čvrsto zidan grad čija je sva obrana bila oslonjena na visoku i jaku sokolačku kulu, podignutu na najistaknutijem položaju u gradu, na stijeni koja se strmo ruši prema Uni i Bihaću sa sjeverne i istočne strane grada. U historijskim izvorima Sokol se prvi put spominje 1369. godine, mada hroničar Ivan Tomašić smatra da je ovaj grad podignut 1020. godine. Imao je svoga kaštelana, posadu i posjede koji su služili za izdržavanje posade. Bio je pod banskom jurisdikcijom, i posada Sokola se sastojala od vojnika za čija izdržavanja su u XIV stoljeću služili posjedi Brekovica i Omršal, smješteni između Bihaća i Ostrožca na lijevoj obali Une, te veliki posjed u Bihaćkom polju. Na čelu posade stajao je kaštelan, koji je imao i sudske ovlasti nad podložnicima nastanjениm na posjedima utvrde.

I pored činjenice da je Sokol po Sigismundovom sudu bio jedna od najvažnijih utvrda u ovim stranama, u velikim ratovima na početku XV stoljeća Sokol je, zajedno sa Bihaćem i Ripčem, zbog nestašice novca u Sigismundovoj blagajni, bio prvo 1410. godine založen Pavlu Čuporu, a potom 1431. godine Nikoli i Stjepanu Frankopanu. Krajem XV stoljeća Sokol je pripao hrvatskom banu Ivanišu Korvinu, a početkom XVI stoljeća njegovi gospodari bili su Orlovići i Kerečeni. Poslije 1527. godine Sokol čuvaju kraljevski vojnici, kojima je zapovijedao bihaćki kapetan. Tako se 1563. u gradu nalazila posada od 12 stražara.

Pod osmansku vlast Sokol je došao 1592. godine i u njega je odmah postavljena stalna vojna posada, čiji je zapovjednik bio čehaja, pomoćnik bihaćkog kapetana. Na početku XVI stoljeća imao je malobrojnu posadu od 19 ljudi. Kasnije je posada premještana, pa se u popisu iz 1643. godine čak i ne spominje. Sredinom XVIII stoljeća posada je brojala 20 ljudi, a tvrđava je imala za obranu 2 manja topa.

Sokolac je donedavno bio jedan od najočuvanijih starih gradova na ovim prostorima. Godine 1898. restaurirao ga je tadašnji načelnik Bihaćkog okruga grof Lothar von Berks i od tada je bio otvoren za posjetioce. Kasnije je na jednom katu sokolačke kule bila uređena kafana, u kojoj su se mogle nabaviti razgledanice i osnovni podaci o gradu. Posljednja djelomična opravka i zaštita ovoga starog grada izvršena je 1953. godine.

